

การจำแนกความหมายของคำ

นักเรียนเคยทราบกันมาบ้างแล้วว่า คำแตกต่างจากพยางค์ ตรงที่ “ความหมาย” กล่าวคือ พยางค์คือเสียงที่เปล่งออกมาแต่ละครั้ง แต่ถ้าเมื่อใดเสียงที่เปล่งออกมาแต่ละครั้งนั้นมีความหมาย ก็จะเรียกว่า “คำ” ตัวอย่างเช่น

มะ = ๑ พยางค์

เร็ง = ๑ พยางค์

มะเร็ง = ๑ คำ ๒ พยางค์

ตา = ๑ คำ ๑ พยางค์

ตุ๊กตา = ๑ คำ ๓ พยางค์

เมื่อนักเรียนทราบแล้วว่าองค์ประกอบสำคัญที่จำแนกคำออกจากพยางค์ ก็คือ “ความหมาย” การพิจารณา **ความหมายของคำ** จึงเป็นความรู้สำคัญที่นักเรียนควรได้เรียนรู้ ขอให้นักเรียนพิจารณาความหมายของคำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความต่อไปนี้

๑. ท้องฟ้าคืนนี้เต็มไปด้วย**ดาว**
๒. งานเมื่อคืนนี้เธอเป็น**ดาว**เลยนะ
๓. ฉันไม่ชอบกินอาหารรส**เปรี้ยว**
๔. โอ้โฮ! ชูذنึ่ของเธอ**เปรี้ยว** จริง ๆ

จากข้อความตัวอย่างทั้ง ๔ ข้อ นี้ คงพอให้นักเรียนเห็นความแตกต่างของ “ความหมาย” ที่ได้จากคำบ้างพอสมควร คำว่า “ดาว” ในตัวอย่างที่ ๑ แตกต่างจาก ตัวอย่างที่ ๒ เช่นเดียวกับคำว่า “เปรี้ยว” ในตัวอย่างที่ ๓ แตกต่างจากตัวอย่างที่ ๔ ความแตกต่างของความหมายของคำตามตัวอย่างนี้ เรียกว่า **คำที่มีความหมายโดยตรง – ความหมายเชิงเปรียบเทียบ**

คำที่มีความหมายโดยตรง – ความหมายเชิงเปรียบเทียบ

คำที่มีความหมายโดยตรง หมายถึง คำที่มีความหมายตามตัวอักษร เป็นความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปปรากฏในพจนานุกรม เช่น “ดาว” ที่หมายถึง “ดวงดาวบนท้องฟ้า” หรือ “เปรี้ยว” ที่หมายถึง “รสของอาหาร”

คำที่ความหมายเชิงเปรียบเทียบ (บางแห่งอาจใช้ว่า ความหมายโดยนัย) หมายถึง คำที่ไม่ได้มีความหมายตามตัวอักษร แต่เป็นความหมายของการเปรียบเทียบ เช่นดาว” หมายถึง คนเด่น คนงามหรือ “เปรี้ยว” หมายถึง ญูดฉาด ล้าสมัย ดังบริบท (ข้อความแวดล้อม) ที่ปรากฏในตัวอย่างข้อ ๒ และ ข้อ ๕ ข้างต้น

นอกเหนือจากคำตามตัวอย่างแล้ว ยังมี‘คำ’ อีกมากมาย ที่ให้ทั้งความหมายโดยตรง และความหมายเปรียบเทียบ ซึ่งนักเรียนจะเข้าใจความหมายได้ถูกต้อง ก็ต่อเมื่อนักเรียนได้พิจารณาวิเคราะห์ความหมายของคำ จากข้อความแวดล้อม หรือที่เรียกว่า “บริบท” ในบทอ่านที่นักเรียนพบนั่นเอง

นักเรียนลองวิเคราะห์
ความหมายของคำจากตัวอย่าง

๑. เขาได้รับ**ของขวัญ**จากผู้จัดการ
๒. ใคร ๆ ก็พูดกันว่าคุณนาย**เต็ม**มาก
๓. กับข้าวร้านนี้ไม่เป็น**สับปะรด**เลยเธอ
๔. เขาเป็นคน**หัวแข็ง**ไม่ยอมใครง่าย ๆ หรือ
๕. ฉันไม่ใช่พวก**ไดโนเสาร์เต่าล้านปี**นะจ๊ะ ที่จะไม่รู้ว่าโลกมันเปลี่ยนไป

นักเรียนคงยอมรับว่า ความหมายของคำที่พิมพ์ตัวเน้น จากข้อความที่ ๑ – ๕ ข้างต้น มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบ

“ทำแบบฝึกในหน้าถัดไป”

จงใช้คำที่กำหนดให้ต่อไปนี้ไปเติมท้าย ความหมายเชิงเปรียบเทียบที่ตรงกับคำนั้น ๆ

* แสบ	* เค็ม	* ดาว	* หัวแข็ง	* ลายคราม
* จืดชืด	* สับประรด	* ตอ	* เสือ	* ไข่แดง
* ไม้เลื้อย	* ไม้ประดับ	* ไม้ดอก	* เปรี้ยว	* ลอยแพ

๑. ดู, โจร.....	๖. ตัวประกอบ, ไม่มีความสำคัญ.....
๒. คนเด่น, คนดัง.....	๗. เก้าแก้วมีคุณค่า.....
๓. ปัญหา, ความยุ่งยาก.....	๘. จืดเหนียว, ไม่ยอมเสียเปรียบ.....
๔. คื้อร้อน.....	๙. อ่อนไหวง่าย, ชอบยึดผู้อื่นเป็นที่พึ่ง.....
๕. พรหมจรรย์.....	๑๐. ร้ายกาจ, ไร้ใจไม่ได้.....

จงอธิบายความหมายเปรียบเทียบของคำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความต่อไปนี้

๑. ท่านผู้อำนวยการไฟเขียวให้จัดดนตรีในช่วงพักกลางวัน.....
๒. ผลงานของเขาถูกดองไว้จนลืม.....
๓. เขาโชคร้ายที่ถูกลอกคราบ.....
๔. ผู้โดยสารต้องได้รับบาดเจ็บเพราะไซเฟอร์ตื่นผี.....
๕. ความคิดของเขา เป็นพวกไดโนเสาร์ชัดๆ.....
๖. อย่าให้เด็ก ๆ เขามาว่าเราเป็นพวกแก่กะโหลกกะถานะเธอ.....
๗. พวกคืนแมวขึ้นบ้านเขา ได้ทรัพย์สินไปพอสมควร.....
๘. ไม่รู้มือดีที่ไหนดมาหยิบหนังสือของฉันไป.....
๙. ผลงานของเขาเข้าตากรรมการ.....
๑๐. ถ้างานนี้นายแก้ตัวไม่ได้ คงโดนของชาวแน่.....
๑๑. ระวังจะกลายเป็นหนูตะเภาให้กับบริษัทเครื่องสำอางนะ.....
๑๒. เธอไม่ต้องไปสนใจพวกกระฉิบกระฉายนั่นหรอก.....

จงเติมถ้อยคำที่ใช้เป็นความเปรียบเทียบ ในภาษาพูดต่อไปนี้

๑. สูงเป็น.....	๑๘. ดำเป็น.....
๒. ใจดำเป็น.....	๑๙. ตัวดำเป็น.....
๓. ไส้เป็น.....	๒๐. บางเป็น.....
๔. กรอบเป็น.....	๒๑. ขาวเหมือน.....
๕. รักเป็น.....	๒๒. แข็งเหมือน.....
๖. เจียบเป็น.....	๒๓. ใจดีเหมือน.....
๗. ดูเหมือน.....	๒๔. ใจร้ายเป็น.....
๘. หน้าซิดเป็น.....	๒๕. ตรงเป็น.....
๙. ฉลาดเป็น.....	๒๖. ถนอมเหมือน.....
๑๐. ไวเป็น.....	๒๗. ก้นเป็น.....
๑๑. ลื่นเป็น.....	๒๘. มีดเป็น.....
๑๒. ตาโตเป็น.....	๒๙. คิ้วโค้งเหมือน.....
๑๓. งงเป็น.....	๓๐. ปากสวยเหมือน.....
๑๔. ผอมเป็น.....	๓๑. หน้าขาวราวกับ.....
๑๕. หวานเหมือน.....	๓๒. เรียบร้อยเหมือน.....

ความหมายและการใช้สำนวน

สำนวนต่อไปนี้ตรงกับความหมายใด

คาหนังคาเขา, คว้าน้ำเหลว, ปิดทองหลังพระ, จับแพะชนแกะ, จมไม่ลง, จับเสือมือเปล่า
กินน้ำได้ศอก, หมาในรางหญ้า, เตี้ยอุ้มค่อม, ขว้างงูไม่พ้นคอ, ทำนาบนหลังคน, ตาบอดคลำช้าง

๑. คนที่มีฐานะยากจนแล้วยังต้องรับภาระเลี้ยงดูคนที่ยากจนเหมือนกัน.....
๒. รู้อะไรเพียงด้านเดียวแล้วเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างนั้น.....
๓. จับได้ในขณะที่กำลังคิด.....
๔. เคยฟุ่มเฟือยสมัยที่ยังรุ่งเรือง ครั้นตกอับก็ยังคงฟุ่มเฟือยอีก จึงเดือดร้อน.....
๕. ทำอะไรไม่สำเร็จ.....
๖. แสวงหาประโยชน์โดยตัวเองเกือบไม่ต้องลงทุน.....
๗. ทำความดีแต่ไม่มีใครมองเห็น.....
๘. ทำอย่างขอไปทีเพื่อให้ลุล่วงไป.....
๙. ทำอะไรแล้วผลร้ายย้อนกลับมาสู่ตนเอง.....
๑๐. หาประโยชน์ใส่ตนโดยขูดรีดผู้อื่น.....
๑๑. คนที่หวังสิ่งที่ดีตนไม่สามารถใช้เป็นประโยชน์ได้.....
๑๒. จำต้องเป็นรองเขา ไม่เทียมหน้าเทียมตา (มักใช้กับผู้ที่ตกเป็นภรรยาบ่อย).....

จงโยงเส้น สำนวนที่มีความใกล้เคียงกันไปในการทำงานเดียวกันเข้าคู่กัน

ไก่แก่แม่ปลาช่อน *

คมในฝัก *

มือถือสากรปากถือศีล *

นกสองหัว *

เกลือบเป็นหนอน *

เส้นผมบังภูเข *

ศรีศิลป์ไม่กินกัน *

ยื่นหูยื่นแมว *

วานรได้แก้ว *

หัวล้านได้หวี *

★ หมาสองราง

★ หนอนบ่อนไส้

★ กระดังาลนไฟ

★ น้ำนิ่งไหลลึก

★ ปากว่าตาขยิบ

★ หมูไปโก่มา

★ หลูปากคอก

★ ขมื่นกับปูน

★ ตาบอดได้แว่น

★ ไก่ได้พลอย

คำสั่ง จงเลือกสำนวนที่มีความหมายตรงกับพฤติกรรมหรือสถานการณ์ที่กำหนด

หนูตกถึงข้าวสาร, ลางเนื้อชอบลางยา, เห็นกงจักรเป็นดอกบัว, ปลาหมอตายเพราะปาก
ใจปลาชิว, มือไม่พายเอาเท้าราน้ำ, กินบนเรือนจึ้นบนหลังคา, ไก่เห็นดินงูเห็นนมไก่

๑. คุณอำนาจได้อุปการะเลี้ยงดูนายสมชายเป็นอย่างดี แต่นายสมชายก็ได้ลักลอบได้เสียกับลูกสาวของคุณ
อำนาจ

๒. ชายผู้หนึ่งป่วยเป็นโรคหืด ไปรักษากับแพทย์ที่เชี่ยวชาญโรคนี้โดยเฉพาะปรากฏว่าไม่หาย แต่เมื่อไป
รักษากับแพทย์อื่นที่ไม่มีชื่อเสียงกลับหายได้.....

๓. ผู้ถูกสลากกินแบ่งรางวัลที่ ๑ ผู้หนึ่ง เทียวโอ้อวดชาวบ้านจนเข้าหูโจร จึงถูกปล้นทรัพย์สินไปเป็น
จำนวนมาก และตนเองเกือบเอาชีวิตไม่รอด.....

๔. ถ้าแก่ฮวดรู้ทันเสียสมพงษ์เรื่องกักคุณสินคำ ในขณะที่เดียวกันเสียสมพงษ์ก็รู้ว่าถ้าแก่ฮวดโกงตาชั่ง
.....

๕. นายสมศักดิ์ พนักงานขาย ในห้างสรรพสินค้าได้แต่งงาน กับ คุณสมสมร ทายาทเศรษฐี ๑๐๐๐ ล้าน
เจ้าของห้างสรรพสินค้าชื่อดัง.....

๖. ด.ช.บอยไม่ยอมช่วยเพื่อน ๆ จัดปายนิเทศ หน้าห้องเรียน แล้วยังนำกระดาษขาวของเพื่อนไปเล่นอีกด้วย
.....

๗. วัยรุ่นชายคนหนึ่งให้สัมภาษณ์กับนักข่าวว่า ที่ตนลักลอบขายยาเสพติดนั้นเพราะเห็นว่าได้เงินง่าย และ
ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ใคร กลับจะได้เงินมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้.....

๘. เบ๊มถูกน้องอ้อมหยอกเล่นโดยการเอาตุ๊กแกพลาสติกไปโยนใส่ ทำให้เบ๊มกลัว และไปฟ้องคุณแม่
.....

คำสั่ง จงขีดเส้นใต้สำนวนที่ปรากฏ และทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ใช้สำนวนได้ถูกต้อง ทำเครื่องหมาย
× หน้าข้อที่ใช้สำนวนผิด

.....๑. ตำรวจที่ดีต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ไม่คิดหาเศษหาเลยจากหน้าที่

.....๒. รักกันมาหลายปีแล้ว ถึงเวลาที่จะตกลงปลงใจกันเสียที

.....๓. เธอต้องตัดสินใจว่าจะอยู่ข้างใคร จะมาทำเป็นเหยียบเรือสองแคมไม่ได้

-๔. เป็นลูกผู้หญิงต้องเดินเหินให้เรียบร้อยสง่างามไม่เดินมือห่างตีนห่าง
-๕. เด็กคนนี้อะงานเอาการ ท่าทางเป็นโล้เป็นพายดีมาก
-๖. เธอบอกว่าไม่ชอบสมศักดิ์ แต่พอเขาชวนไปเที่ยวก็ไป เข้าตำราปากว่าตาขยิบ
-๗. การพูดของชนาครั้งนี้ เขาไม่ได้เตรียมตัวเลย การพูดจึงเป็นแบบน้ำท่วมทุ่ง
-๘. ตั้งแต่เขาได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ดูเหมือนจะมีคนมาหาจนหัวกระไดไม่แห้ง
-๙. ขับรถเองไม่ได้ก็ลำบากอย่างนี้แหละ ต้องยืมจุมูกคนอื่นหายใจอยู่เรื่อย
-๑๐. ถ้าแก้ปัญหาครวานี้ไม่ได้เขาต้องตายทางเหลืองแน่นอน

ให้นักเรียนแก้ไขข้อที่ใช้สำนวนไม่ถูกให้ถูกต้องเหมาะสม
ลงในกรอบข้างล่าง

แก้ไขการใช้สำนวนให้ถูกต้อง

.....

.....

.....

.....